

БРОВКО Олег

кандидат політичних наук,

*викладач кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця*

ЩО НАСПРАВДІ Є ГІБРИДНОЮ ВІЙНОЮ?

Концепція гібридної війни з'явилася в Америці вже у 90 -х роках ХХ століття. Це поняття найчастіше вживалося під час війни з Іраком чи Афганістаном. Однак цей термін набув набагато більшої популярності та розголосу в умовах російсько-українського конфлікту. Нині багато експертів, політиків та журналістів визначають конфлікт на Донбасі та анексію Криму як гібридну війну.

Характерною рисою світу політики є його динамічність, що накладає свій відбиток на всі політичні явища, одним з яких -є війна. Аналізуючи це поняття, слід підкреслити, що «війна є не лише політичним актом, а і реальним інструментом політики, продовженням міжнародних відносин шляхом їх здійснення іншими засобами» (Clausewitz, 2010, с. 28).

Постійна модернізація тактики та використання сучасних інструментів протистояння викликає необхідність оновлення концептуальної сітки воєн і конфліктів. Звідси випливає необхідність переосмислення загальних і розпливчастих термінів вони можуть створювати непорозуміння не лише на теоретичній основі. Гібридна війна — складна назва, яку неможливо знайти в закритому каталозі усіх найменувань. Це остаточно розмитий вираз. Така розмитість є шкідливою та сприяє непорозумінню, що приводить до необхідності звільнитися від нечітких і нестійких визначень гібридної війни. Це особливо важливо в ситуації, коли наша країна є учасницею конфлікту і то як ми зможемо швидко і точно визначити його тип і етап розвитку, може істотно вплинути на хід подій.

Термін «гібридна війна» першим вжив Френк Гофман, який у 2007 р у своєму дослідженні під назвою « Конфлікт у 21 столітті: розквіт гібридних воєн» визначив це як «... скоординоване використання різних видів війни, як військової (застосування сили), так і невійськової (тактика нерегулярної діяльності, злочинність) діяльності, терористичних актів тощо) для досягнення "синергетичних ефектів фізичних та психологічних вимірів конфлікту" на головній території поля бою (Гофман, 2007)

Росіяни надали гібридній війні інший зміст. 23 січня 2013 р. у виступі в Академії військових наук під назвою Основні тенденції розвитку форм і методів застосування збройних сил, поточні завдання військової науки щодо їх вдосконалення (Герасимов , 2013).

На думку Герасимова, в сучасних конфліктах можна виділити наступні періоди:

I період - початок інформаційної, психологічної та пропагандистської діяльності, спрямованої на підрич довіри населення до органів державної влади та приведення до поступової поляризації суспільства країни нападу, стимулювання сепаратистських чи революційних тенденцій серед груп соціального невдоволення, а також створення сприятливих умов для агресора шляхом завоювання союзників або партнерів по коаліції;

II період - продовження інформаційної, психологічної та пропагандистської діяльності, спрямованої на поглиблення розбіжностей та соціальних заворушень в країні, що зазнала нападу, здійснення економічних (санкцій) та військового тиску (прикордонні інциденти, провокації), а також політичного та дипломатичного тиску на міжнародній арені, окрім того дискредитація атакованої країни за допомогою новин, сприятливих для агресора, в основних засобах масової інформації, що призводить до її поступової ізоляції;

III період - зосереджений на дезінформаційній діяльності як у дипломатичній сфері (тобто спотворення сприйняття ситуації іншими державами чи організаціями, внаслідок чого вони не можуть відрізнити жертву від агресора), економічній (посилення

санкцій) та військовій (шляхом організації великих та непередбачених навчань поблизу держави -жертви, щоб її залякати). Також ініціюються соціальні заворушення, що призводять до поступового руйнування державних та місцевих структур управління та втрати контролю над територією з боку влади держави-жертви;

IV період - це атака за допомогою кібератак та шпигунської діяльності, що підтримується таємними діями проти центрів сили (включаючи політиків обох партій, що перебувають при владі та опозиції), засобів масової інформації, фінансових установ, місцевих структур та правоохоронних органів, при постійній підтримці активних дій опозиції та при подальшому політичному, дипломатичному та військовому тиску та застосуванні тотальної економічної блокади;

V період - це обмежене військове втручання, спрямоване на заволодіння ключовими об'єктами спеціальними силами, окремими легкими підрозділами та озброєними опозиційними загонами, і, можливо, безкровне роззброєння військ атакваної країни (бойові дії - це остання інстанція), повалення існуючої влади, замінюючи її на нову (сприятливу для держави-агресора) і пошуки шляхів для узаконення змін, вигідних агресору. Бажаною кінцевою метою може бути взяття під контроль всієї території або її частини, або «заморожування» конфлікту у вигідному становищі для агресора;

VI період - введення війська агресора під виглядом миротворчої операції, надання легітимності новій владі, позбавлення від залишків силових структур окупованої держави та заміни їх створеними новими лояльними до агресора.

Начальник Генерального штабу Збройних Сил Російської Федерації, Генерал Валерій Герасимов на підставі аналізу т. зв "Арабської весни" вказував на зростання значення невійськових інструментів (наприклад, політичних, економічних, інформаційних, гуманітарних) для досягнення політичних та стратегічних цілей. На його думку, ці інструменти відіграють провідну роль, а збройні сили - другорядну.

Російське втручання в Україну, яке популяризувало поняття "гібридна війна" та призвело до перегляду цієї концепції. Проф. д -р Хаб. Марек Вржосек визначає гібридну війну як... тип збройного конфлікту, в якому нетрадиційна діяльність, інформаційна війна, боротьба в кіберпросторі, а також асиметричні та терористичні форми інтегруються в ціле (Wrzosek, 2018)

Він додає, що у разі його проведення це відбувається без офіційного оголошення війни, що дозволяє агресору заперечувати свою причетність. Його також може очолити як сильніша, так і слабша партія.

Переглядаючи вищезазначені загрози та інструменти, які використовує агресор, слід пам'ятати, що їх вибір та сфера застосування завжди визначаються характеристиками жертви агресії та міжнародною ситуацією. Підводячи підсумок, можна стверджувати, що суть гібридної війни полягає у знищенні держави, яка є об'єктом агресії «зсередини» без оголошення їй війни, із застосуванням поєднання військових та невійськових засобів, з переважною більшістю останніх. Саме це чітко відрізняє гібридну від класичної війни, в якій пропорції протилежні.

Список використаних джерел

1. Clausewitz, Carl von (2010) *O wojnie*, Kraków
2. Wrzosek, Marek (2018) *Uwarunkowania funkcjonowania systemu rozpoznania wojskowego w warunkach wojny hybrydowej : wnioski i doświadczenia*, Warszawa : Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej
3. Герасимов В. (2013) *Ценность науки в предвидении* doi: <https://vpk-news.ru/articles/14632>
4. Гофман Ф. (2007) *Конфлікт у 21 столітті: Зростання гібридних воєн*, Арлінгтон, Вірджинія: Інститут політичних досліджень Потомака